

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ ЗМІНИ МАЙБУТЬОГО ДЕРЖАВИ

ENSURING THE SANITARY AND EPIDEMIC WELL-BEING OF THE POPULATION OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF STRATEGIC DOCUMENTS FOR CHANGING THE FUTURE OF THE STATE

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю здійснити аналіз державного забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення, оскільки чимало інфекційних захворювань мали суттєві наслідки протягом усієї еволюції людського суспільства. Так, такі захворювання в результаті темпів розповсюдження та рівня небезпеки свого часу визнавалися епідеміями і пандеміями, що не могло не вплинути на епідемічне благополуччя в кожній державі, що, в свою чергу, значно погіршило рівень санітарно-епідемічного благополуччя суспільства в цілому. Попри реалізацію радикальних заходів урядів кожної країни, які мали на меті запобігти та протидіяти інфекційним захворюванням, жодна з них не зуміла забезпечити цілковиту безпеку свого населення від епідемії тих чи інших інфекційних захворювань. Тому, на нашу думку, досить помилково визнавати гарантування на високому рівні санітарно-епідемічного благополуччя населення, оскільки «крім різноманітних інфекційних захворювань» на ньому відбиваються також й інші чинники, зокрема, стан екології в державі. Відтак, на даний час кожна держава повинна зосередити свою увагу на мінімізації негативних наслідків інфекційних захворювань, а також на забезпеченні найбільш досяжного рівня санітарно-епідемічного благополуччя задля нормальної суспільної життєдіяльності та подальшого сприятливого розвитку. Остання пандемія коронавірусного захворювання, яка тривала протягом 2020–2023 років, дала змогу засвідчити неспроможність чималої кількості країн, зокрема й України, ефективно протидіяти даному захворюванню. Проте, слід вважати недостатнім загальнодержавне визначення санітарно-епідемічного благополуччя населення в якості однієї складової стабільного суспільного розвитку, оскільки безперервне забезпечення його підвищення потребує чіткого нормативно-правового механізму реалізації санітарно-епідемічного благополуччя. Особливо це важливо для нашої держави, яка на сьогоднішній день перебуває у стані війни. Попри це, уряд країни докладає чимало зусиль не тільки для протистояння епідеміям та пандеміям, але й для досягнення європейського рівня санітарно-епідемічного благополуччя свого населення. Відповідно, все вище наведене свідчить про потребу у розгляді забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення України крізь призму стратегічних документів зміни майбутнього держави.

Ключові слова: державне управління, санітарно-епідемічне благополуччя, система

громадського здоров'я, інфекційні захворювання, пандемія, епідемія, стратегічні документи держави.

The relevance of the research is due to the need to carry out an analysis the state provision of sanitary and epidemic well-being of the population, since many infectious diseases have had significant consequences throughout the evolution of human society. Thus, as a result of the rate of spread and the level of danger, such infectious diseases were once recognized as epidemics and pandemics, which could not but affect the epidemic well-being in each state, which, in turn, significantly worsened the level of sanitary-epidemic well-being of the society as a whole. Despite the implementation of radical measures by the governments of each country, which were aimed at preventing and countering infectious diseases, none of them managed to ensure the complete safety of their population from the epidemic of certain infectious diseases. Therefore, in our opinion, it is quite erroneous to recognize the guarantee of a high level of sanitary-epidemic well-being of the population, since, in addition to various infectious diseases, it is also affected by other factors, in particular, the state of ecology in the state. Therefore, at present, each state should focus its attention on minimizing the negative consequences of infectious diseases, as well as on ensuring the highest attainable level of sanitary and epidemic well-being for the sake of normal social life and further favorable development. The latest coronavirus disease pandemic, which lasted during 2020–2023, made it possible to testify to the inability of a considerable number of countries, including Ukraine, to effectively combat this disease. However, the nationwide determination of the sanitary-epidemic well-being of the population as one component of stable social development should be considered insufficient, since continuous provision of its improvement requires a clear regulatory and legal mechanism for the implementation of sanitary-epidemic well-being. This is especially important for our country, which is currently in a state of war. Despite this, the government of the country is making a lot of efforts not only to fight the epidemics and pandemics, but also to achieve the European level of sanitary and epidemic well-being of its population. Accordingly, all of the above indicates the need to consider ensuring the sanitary and epidemic well-being of the population of Ukraine through the prism of strategic documents for changing the future of the state.

Key words: state administration, sanitary and epidemic well-being, system of public health, infectious disease, pandemic, epidemic, strategic documents of states.

УДК 351.77:614.3/.4:616.9
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2023.37.4>

Михайленко М.М.

аспірантка кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування
Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нормативно-правові стратегічні документи вважаються важливим інструментарієм механізму публічного управління санітарно-

епідемічним благополуччям населення, оскільки спрямовані на забезпечення створення належних умов для нормальної життєдіяльності суспільства. Існуючі нормативно-правові

стратегічні документи, які регулюють розвиток сфери санітарно-епідемічного благополуччя населення в нашій державі, є не досконалими, що потребує безперервного пошуку найефективніших засобів законодавчого регулювання роботи публічних органів влади та впровадження дієвих методів регулювання. Попри недосконалість нормативно-правового забезпечення, що переважно виражається у недостатності регульовального впливу, на даний час доволі гостро постала проблема, пов'язана із колізією стратегічних документів.

Проте війна Росії проти України, умови, в яких опинилися мільйони громадян України внаслідок бойових дій, створюють численні загрози щодо санітарного та епідемічного благополуччя населення, тому дослідження особливостей державного забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя крізь призму стратегічних документів зміни майбутнього держави набуває особливої актуальності на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які більш ґрунтовно досліджували питання санітарно-епідемічного благополуччя населення України в публічному управлінні варто виокремити таких як: Х. А. Оганян, З. В. Гбур, які присвятили свою увагу дослідженню санітарно-епідемічного благополуччя як чинника національної безпеки [7], В. Р. Будзин, якою проведено аналіз формування та реалізації державної політики соціально-економічного розвитку для забезпечення суспільного благополуччя та здоров'я громадян [2], О. О. Воронятніков, який вивчав зміст поняття «благополуччя населення» [3], Д. Г. Гавриченко, основою досліджень якого стала трансформація пріоритетів розвитку системи охорони здоров'я України в умовах воєнного стану [4], М. В. Макаренко, який досліджував правові засади діяльності органів публічної влади щодо запобігання виникненню та поширенню епідемій [6], О. Д. Крушельницький, І. В. Огороднійчук, якими визначено необхідність існування дієвої системи заходів біологічного захисту як складової національної безпеки взагалі та забезпечення епідемічного благополуччя зокрема [5], Д. О. Харечко, який досліджував глобалізаційний вплив пандемії COVID-19, яка поставила перед соціально-економічною політикою низку питань та показала важливість розробки життєздатних планів боротьби з епідеміями з урахуванням отриманого досвіду [21], та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на вагому кількість наукових праць з даної тематики, на даний час немає системних досліджень, які б

висвітлювали та розкривали питання належного державного забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, його місця в системі публічного управління із врахуванням сучасних епідемічних викликів, що обумовлює актуальність і науково-практичну значимість проведеного дослідження.

Мета та завдання статті. Метою даної статті є здійснення аналізу державного забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення як об'єкта державної політики крізь призму державних стратегічних документів на сучасному етапі та визначення його місця у системі публічного управління. Крім того, головним завданням є пошук напрямів трансформації, їх структуризація, формування стратегічних основ удосконалення законодавчих документів щодо підвищення ефективності системи державного управління у сфері санітарно-епідемічного благополуччя населення, враховуючи нові виклики і загрози санітарно-епідемічному благополуччю населення та системі громадського здоров'я в цілому.

Виклад основного матеріалу. В першу чергу задля розуміння тематики дослідження доцільно окреслити сутність дефініції «санітарно-епідемічне благополуччя населення». Так, Законом України «Про систему громадського здоров'я», який регулює суспільні відносини у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення, це поняття визначено як «стан здоров'я населення та середовища життєдіяльності людини, за якого показники захворюваності перебувають на усталеному рівні для даної території, умови проживання сприятливі для населення, а параметри факторів середовища життєдіяльності знаходяться в межах, визначених санітарним законодавством» [14]. На сьогодні актуальним є аналіз та моніторинг широкого спектра загроз і викликів, які потенційно можуть сприяти виникненню надзвичайних ситуацій санітарно-епідеміологічного характеру, використання нових моделей оцінки епідеміологічних ризиків. Системність підходу в напрямку забезпечення епідемічної безпеки має бути регульована з боку держави.

Так, Д. О. Харечко, аналізуючи глобалізаційний вплив пандемії COVID-19 на соціально-економічну політику держав, доходить висновку, що «пандемія COVID-19 стала приводом для осмислення цілей та завдань сучасних систем охорони здоров'я, ...показала важливість розробки життєздатних планів боротьби з епідеміями з урахуванням отриманого досвіду, розвиток системи охорони здоров'я з урахуванням потенціалу розширення в умовах можливого різкого зростання інфекційної захворювано-

сті, ...поставила перед соціально-економічною політикою низку питань, які доведеться вирішувати задля створення ефективної системи охорони здоров'я» [21, с. 128, 129, 130].

На думку О. О. Воронятнікова, «здоров'я однієї людини та населення в цілому є найвищою соціальною цінністю. Зазначений показник впливає на результати економічного, соціального й культурного розвитку країни, демографічну ситуацію та стан національної безпеки будь якої держави. Він є яскравим показником ступеня розвитку та благополуччя суспільства. Саме здоров'я суспільства є одним із засобів зберігання та накопичення духовних та матеріальних цінностей нації» [3, с. 44].

Зокрема, В. Р. Будзин, обґрунтовуючи формування державної політики соціально-економічного розвитку та її реалізації на сучасному етапі викликів суспільному благополуччю громадян, слушно зазначає, що «здоров'я громадян та суспільне благополуччя є ключовим фактором економічного та соціального розвитку та мають найважливіше значення для кожної держави» [2, с. 31].

До найбільш важливих державних стратегічних документів, які мають суттєве значення для громадян, суспільства і держави, та покликані забезпечити належний рівень санітарно-епідемічного благополуччя населення в Україні, можна віднести:

1. Стратегію національної безпеки України «Безпека людини-безпека країни», затверджену Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, яка визначає за необхідне «забезпечити право людини на охорону здоров'я, зокрема популяризацію здорового способу життя, попередження захворювань, раннє діагностування, якісне комплексне лікування, ...належне медикаментозне забезпечення, впровадити стандарти доступних і якісних медичних послуг, сформувати ефективну систему біобезпеки і біологічного захисту», що сприятиме розвитку людського капіталу як запоруки майбутнього країни (пункт 57) [12]. Крім того, у стратегічному документі зазначаються такі поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України, як погіршення середовища життєдіяльності, якості повітря, питної води, продуктів харчування, що впливає на життя та здоров'я людей (пункт 28); системні проблеми у сфері охорони здоров'я, біобезпеки та соціального захисту внаслідок поширення коронавірусної хвороби (COVID-19), недостатню готовність до дій у надзвичайних ситуаціях (пункт 29) [12].

Слід погодитись із думкою Х. А. Оганян та З. В. Гбур, які досліджуючи деякі аспекти забез-

печення санітарно-епідемічного благополуччя населення, наголошують на тому, що «санітарно-епідемічне благополуччя населення являється чинником забезпечення національної безпеки України, а його значимість є важливою складовою ефективного державного управління в галузі охорони здоров'я» [7, с. 111].

2. Стратегію біобезпеки та біологічного захисту, затверджену Указом Президента України від 17 грудня 2021 року № 668/2021, яка була розроблена з метою реалізації зазначеної вище Стратегії національної безпеки України [12], та визначає цілі, завдання та основні напрями державної соціально-економічної політики для забезпечення біобезпеки та біологічного захисту держави як складової національної безпеки України [13], з урахуванням положень Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [19]. В цьому стратегічному документі зазначено, що «проблемою, що гальмує реалізацію державної політики у сфері біобезпеки, є відсутність єдиного органу, який охоплював би нагляд за здійсненням заходів, прогнозував, ідентифікував та оперативно реагував на біологічні загрози, координував плани протидій біологічним загрозам і надавав пропозиції щодо їх коригування згідно з поточною ситуацією в державі. Перелік сучасних загроз і викликів у галузі громадського здоров'я та біобезпеки, зокрема, містить інфекційні хвороби, які можуть у разі їх значного поширення на території країни та тяжкого перебігу викликати негативні наслідки у сфері охорони здоров'я, громадського здоров'я, соціально-економічному та політичному секторах держави» [13].

Варто погодитись із думкою О. Д. Крушельницького та І. В. Огороднійчук, які стверджують, що «для дотримання прав людини на біологічну безпеку під час війни необхідна наявність системи заходів біологічного захисту як складової національної безпеки взагалі та забезпечення епідемічного благополуччя зокрема» [5, с. 56].

3. Стратегію забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту за принципом «єдине здоров'я» на період до 2025 року та плану заходів щодо її реалізації, схвалені та затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 року № 1416-р. Метою Стратегії є «поетапне створення єдиної системи біологічної безпеки та біологічного захисту за принципом «єдине здоров'я», виконання зобов'язань щодо охорони життя і здоров'я людей та тварин, запобігання поширенню на територію держави небезпечних інфекційних хвороб, вчасне реа-

гування на спалахи інфекційних хвороб» [17]. Доцільно підкреслити, що у вказаному документі зазначається, що «інфекційні захворювання є загрозою сучасному суспільству, прямо та опосередковано впливаючи на якість життя. В сучасних умовах здійснюється активізація епідемічного процесу та поширення нових, повернення старих нозологічних форм небезпечних інфекційних хвороб» [17].

На погляд М. В. Макаренка, зазначена стратегія передбачає здійснення заходів щодо забезпечення «епідемічного благополуччя населення, захист здоров'я людини та навколишнього природного середовища ... від впливу небезпечних біологічних агентів» [6].

4. Стратегію людського розвитку, затверджену Указом Президента України від 2 червня 2021 року № 225/2021, спрямовану на покращення медико-демографічного стану в нашій державі, тривалості життя як одного із основних показників людського розвитку. Так, за оперативною ціллю 1.3. (Стратегічна ціль 1. «Покращення медико-демографічної ситуації в Україні») передбачено «розбудову ефективної державної системи громадського здоров'я з метою забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення, біологічної безпеки та біологічного захисту, запобігання інфекційним та неінфекційним захворюванням» [10]. Зазначене потребує «створення збалансованої системи охорони здоров'я; ... мережі закладів епідемічного контролю і біологічної безпеки з метою оперативного виявлення загроз для населення; створення єдиної системи біологічної безпеки, біологічного захисту та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя, виконання зобов'язань щодо охорони здоров'я людей, ... запобігання поширенню на території України особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини, підвищення готовності до протидії спалахам цих хвороб; подолання епідемії ВІЛ/СНІДу, туберкульозу та інших інфекційних захворювань; забезпечення максимального охоплення населення імунопрофілактикою шляхом неухильного виконання програм імунопрофілактики з дотриманням Національного календаря профілактичних щеплень та проведення відповідних інформаційних кампаній; ... проведення інформаційних кампаній з питань важливості вакцинопрофілактики інфекційних захворювань» [10].

5. Національну стратегію у сфері прав людини, затверджену Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, яка має стратегічний напрям «§ 14. Забезпечення права людини на охорону здоров'я» [9], спрямований на вирішення проблем, що сто-

суються неефективної системи забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, захисту від біологічних загроз; відсутності цілісної системи громадського здоров'я [9]. Досягнення стратегічної цілі зазначеного напрямку передбачає виконання таких завдань, як «забезпечення гарантованого обсягу медичних послуг населенню; створення ефективної централізованої системи громадського здоров'я, системи біологічної безпеки та забезпечення впровадження біотехнологічних технологій; впровадження посилення системи готовності та реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я; ... впровадження ефективного контролю та зменшення захворюваності від інфекційних хвороб, зокрема шляхом імунізації населення, підвищення обізнаності та запровадження сучасних практик інфекційного контролю у закладах охорони здоров'я, впровадження систем контролю за внутрішньо лікарняними інфекціями» [9].

6. Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджену Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021, яка передбачає «інтенсифікацію процесів адаптації українських технічних регламентів до законодавства ЄС та завершення наближення національного законодавства про санітарні та фітосанітарні заходи до законодавства ЄС і забезпечення його впровадження» [11]. Крім того, наголошується на зниженні економічної активності в державі в умовах пандемії COVID-19, низькому рівні благополуччя населення, певної невизначеності екзогенних чинників внаслідок пандемії COVID-19 як основних викликів та загроз у сфері макроекономічної безпеки [11].

7. Національну економічну стратегію на період до 2030 року, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179, що спрямована на «сприяння адаптації населення до змін в економічному та соціальному середовищі, розбудові справедливої системи соціального захисту та доступних соціальних послуг, формування безпечного середовища життєдіяльності» [8]. Досягнення даної мети передбачає виконання актуальних на часі завдань, зокрема «зміцнення громадського здоров'я та підвищення протиепідемічної стійкості суспільства» [8].

Що торкається питань стосовно напрямів Стратегії, то вони досліджувались Д. Г. Гавриченко, який зазначає, що «сфера охорони здоров'я відображена в кількох напрямках стратегії, зокрема, у напрямі 16. Регіональний розвиток, напрямі 18. Цифрова економіка – у напрямі 20. Якість життя. Щодо останнього напрямку,

то в ньому, відповідно до визначених стратегічних цілей, виокремлено шляхи їх досягнення та відповідні завдання.

Так, за стратегічною ціллю 4 «Забезпечення високого рівня здоров'я та високих показників тривалості життя і тривалості здорового життя» передбачено наступні завдання:

1. Створення ефективної системи громадського здоров'я.

2. Розбудова мережі закладів епідемічного контролю і біологічної безпеки та розбудова системи громадського здоров'я для оцінювання стану здоров'я населення і оперативного виявлення загроз для українців.

3. Протидія туберкульозу, ВІЛ/СНІДу та вірусним гепатитам.

4. Створення єдиної системи біобезпеки та біозахисту за принципом «єдине здоров'я» (виконання зобов'язань щодо охорони здоров'я і здоров'я людей, тварин, запобігання поширенню на території країни небезпечних інфекційних захворювань, підвищення рівня готовності до спалахів інфекційних хвороб).

5. Реалізація політики у сфері надання медичних послуг, зокрема: трансформування системи фінансування охорони здоров'я; покращення якості надання медичної допомоги; розбудова якісної, безпечної та доступної електронної системи охорони здоров'я.

6. Реалізація фармацевтичної політики і забезпечення доступу до якісних, ефективних та безпечних ліків.

7. Забезпечення рівня медичної освіти, науки та розвитку кадрового потенціалу» [4, с. 52]

8. Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р, яка передбачає «проведення наскрізного аналізу державних політик, законодавства та практик органів державної та місцевої влади щодо забезпечення фізичної доступності, створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення та сталої мобільності на державному та місцевих рівні» [16].

Доцільно зауважити, що комплексний підхід щодо розвитку безбар'єрного середовища має втілюватись в ухвалених рішеннях, політиках та програмах, розуміючи, які великі трансформації повинні відбутися задля цього. Слід зазначити, що на виконання основних засад державної політики у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу на період до 2030 року з урахуванням результатів Базової оцінки (Baseline Assessment), проведеної Глобальним Фондом в Україні,

була затверджена Стратегія комплексної відповіді на бар'єри з прав людини для доступу до послуг з профілактики і лікування ВІЛ та туберкульозу до 2030 року, реалізація якої спрямована на зниження рівня стигми та дискримінаційного ставлення до людей, які живуть з ВІЛ та/або хворіють на туберкульоз, зменшення смертності від зазначених інфекційних хвороб [20].

Одним з інструментів у реалізації цієї стратегії виступив мобільний додаток OneImpact, який допомагає людям, які хворіють або переохворіли на туберкульоз, повідомити про бар'єри, що виникають на шляху лікування. Інформація, яку надають пацієнти через OneImpact – є доказовою базою для зміни системи та підходів у лікуванні туберкульозу [1].

Ще одним державним стратегічним документом, який регулює забезпечення належного рівня санітарно-епідемічного благополуччя населення в Україні є Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку на період до 2030 року», яким передбачено забезпечення досягнення таких цілей в сфері санітарно-епідемічного благополуччя населення як «забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці», а також «забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією» [19].

Крім цього, існують ще й профільні стратегічні документи, які покликані забезпечити належний рівень санітарно-епідемічного благополуччя населення в Україні. Серед них варто виокремити:

1. Стратегію розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 червня 2023 року № 562-р, яка має на меті «запобігання смертності та інвалідності від захворювань, яким можна запобігти за допомогою вакцин, а також зниження рівня захворюваності населення шляхом підвищення рівня доступності до високоякісних медичних імунобіологічних препаратів і послуг з вакцинації; охоплення вакцинацією всього населення для забезпечення захисту здоров'я та санітарно-епідеміологічного благополуччя; сприяння впровадженню підходів «Здоров'я в усіх політиках» і «Єдине здоров'я» як частини плану відновлення України для забезпечення захисту здоров'я населення» [18].

2. Державну стратегію у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року, затвер-

джену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 року № 1415-р, головною метою якої є «подолання епідемій ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу, вірусних гепатитів як глобальних загроз громадському здоров'ю та благополуччю населення, покращення якості і тривалості життя, зменшення рівня захворюваності, інвалідизації та смертності шляхом створення та функціонування ефективних, інноваційних, гнучких систем надання якісних і доступних послуг профілактики, діагностики, лікування, догляду та підтримки, що базуються на правах та потребах людини і пацієнта» [15].

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок про необхідність нормативно-правового та інституційного удосконалення державного забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, що потребує перегляду функцій органів влади, відповідальних у даній сфері, розбудові ефективної системи громадського здоров'я, посиленню спроможності системи епіднагляду, удосконаленню системи державного управління у сфері біологічної безпеки, сприянню стратегічного планування та фінансування стійкого розвитку України. Це потребує концентрації додаткових ресурсів і має бути враховано у планах відновлення України після війни. Вважаємо, що вирішувати складні завдання відновлення епідемічного благополуччя у сфері захисту населення від інфекційних хвороб доцільно у співробітництві з країнами ЄС. Стратегічні документи держави мають бути актуалізовані з урахуванням досвіду пандемії COVID-19, викликів та загроз санітарно-епідеміологічному благополуччю населення, які виникають під час триваючої повномасштабної війни, розв'язаної Російською Федерацією проти України; в умовах міжнародних зобов'язань та інтенсифікації європейської інтеграції. Одним з пріоритетних напрямів у цій сфері має стати трансформація та оновлення чинних стратегічних документів держави, яким приділена увага в проведеному дослідженні, та які в значній мірі втратили свою актуальність з урахуванням змін обставин та за умов воєнного стану в країні. Тому виникає необхідність розробки та впровадження нових державних законодавчих документів у сфері належного забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя щодо військовослужбовців нашої держави та внутрішньо переміщених осіб, що має стати перспективним напрямом подальших досліджень з даної проблематики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адвокація на національному рівні. URL: <https://tbpeopleukraine.com/advokatsiya-na-natsionalnomu-rivni>.
2. Будзин В. Р. Формування та реалізація державної політики соціально-економічного розвитку для забезпечення суспільного благополуччя та здоров'я громадян. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 3. С. 31–35.
3. Воронятніков О. О. Зміст поняття «благополуччя населення». *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 2. Т. 2-1. С. 42–48.
4. Гавриченко Д. Г. Трансформація пріоритетів розвитку системи охорони здоров'я України в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2022. № 5(23). С. 48–60.
5. Крушельницький О. Д., Огороднійчук І. В. Біологічні загрози та їх вплив на епідемічну ситуацію у Збройних Силах України. *Інфекційні хвороби*. 2020. № 4 (10). С. 56–60.
6. Макаренко М. В. Правові засади діяльності органів публічної влади щодо запобігання виникненню та поширенню епідемій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 1.
7. Оганян Х. А., Гбур З. В. Санітарно-епідемічне благополуччя населення як чинник національної безпеки України. *Інвестиції: практика і досвід*. 2021. № 7. С. 106–112.
8. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 року № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.
9. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24.03.2021 року № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>.
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію людського розвитку» : Указ Президента України від 02.06.2021 року № 225/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#Text>.
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента від 11.08.2021 року № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>.
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 року № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію біобезпеки та біологічного захисту»: Указ Президента України від 17.12.2021 року № 668/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668/2021#Text>.
14. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 року № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#top>.

15. Про схвалення Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 року № 1415-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1415-2019-%D1%80#Text>.

16. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 року № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.

17. Про схвалення Стратегії забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту за принципом «єдине здоров'я» на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1416-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1416-2019-%D1%80#Text>.

18. Про схвалення Стратегії розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб,

яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2023–2025 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.06.2023 року № 562-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-2023-%D1%80#Text>.

19. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

20. Стратегія комплексної відповіді на бар'єри з прав людини для доступу до послуг з профілактики і лікування ВІЛ та туберкульозу до 2030 року: URL: [file:///C:/Users/38093/Downloads/11_Strategia_z_prav_liud_liudyny_ta_VIL_TB_do_2030_r%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/38093/Downloads/11_Strategia_z_prav_liud_liudyny_ta_VIL_TB_do_2030_r%20(3).pdf)

21. Харечко Д. О. Глобалізаційний вплив пандемії COVID-19 на соціально-економічну політику європейських держав у сучасний період епідеміологічних загроз. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. Вип. 28. С. 127–130.